

Bijlage 5 Toelichting Archeologische gebieden Graetheide en Gebroek

Recent onderzoek nabij Gebroek in Sittard-Geleen (Holtum-Noord), even ten westen, maar ook binnen het onderzoeksgebied, heeft belangwekkende gegevens opgeleverd met betrekking tot de archeologische waarde van de zone rondom Gebroek. Het gebied ten westen van de A2 is onderzocht met een proefsleuvenonderzoek en er heeft een opgraving plaatsgevonden (onderzoeksmeldingsnr. 23712, RAAP-code HONO3). De gebieden binnen het onderzoeksgebied zijn middels een archeologische begeleiding onderzocht (onderzoeksmeldingsnrs. 58731 [HOLNO2] en 58735 [HOLNO3]). De proefsleuven en opgraving zijn volledig en definitief gerapporteerd (Tichelman, 2012), maar de resultaten van de begeleiding zijn nog in bewerking (Keijers, 2014).

Het project Holtum-Noord III heeft geresulteerd in vijf vindplaatsen:

- Vindplaats 1 bestaat uit de sporen aangetroffen op het meest zuidelijke perceel. Door afwezigheid van vondstmateriaal is de datering onbekend.
- Vindplaats 2 betreft de motte en is te dateren in de 12-13e eeuw.
- Vindplaats 3 betreft het gehucht Gebroek en is te dateren in de 18-19e eeuw.
- Vindplaats 4 ligt aan de oostzijde van de Geleenbeek en bestaat uit twee sporen waarvan één zeker stamt uit de Late Bronstijd of Vroege IJzertijd.
- Vindplaats 5 ligt aan de oostzijde van de Geleenbeek en betreft sporen die dateren uit de periode van de bewoning van de motte.

De Graetheide in de gemeente Sittard-Geleen is een bijzonder gebied. Met name vanaf het vroege Neolithicum (Lineaire Bandkeramiek) werd de Graetheide vrij intensief bewoond, vooral langs de beek- en droogdalen. In feite vormen de vlakke lössplateaus in de gemeente Sittard-Geleen (maar ook in de gemeenten Stein en Beek) één van de weinige gebieden in Nederland waar nederzettingen en grafvelden van deze cultuur bekend zijn. Van het midden- en laat neolithicum zijn er diverse vindplaatsen in de Graetheide bekend (zoals een grafkelder van de Stein-groep, waar nu het archeologisch reservaat in Stein is gevestigd). Hoewel het hoofdzakelijk om oppervlaktevindplaatsen gaat waarvan de archeologische potentie nauwelijks bekend is, is hun aanwezigheid bijzonder omdat over deze periode in dit gebied vrijwel niets bekend is. Ook de metaaltijden zijn goed vertegenwoordigd in oppervlaktevindplaatsen en vermoedelijke nederzettingsterreinen op de Graetheide (het Hoogveld). Het betreft vooral grafvelden (grafheuvels midden op de Graetheide) en rituele deposities, die meer inzicht kunnen geven in het grafritueel en de spirituele levenswereld. Uit de Romeinse tijd zijn er diverse villaterreinen bekend en bij het Hoogveld in Sittard is een deel van de Romeinse weg gevonden die door de Graetheide liep. Van de middeleeuwen zijn zoals gezegd meerdere verdedigingswerken bekend waarvan tegenwoordig de kastelen Limbricht en Grasbroek nog zichtbare overblijfselen zijn. Van de vroegmiddeleeuwse voorgangers van de Graethededorpen is minder bekend.